

Tiotusentals gullspångare

ska rädda insjöloxen i Vänern och Vättern

Det lagliga uttaget av insjölox i Vänern och Vättern baseras på regelbundna utsättningar. Under senare år har dock utsättningstalen minskat i nämnda sjöar samtidigt som dödligheten på utplanterad smolt ökat.

Efter ett år i odlingen är Gullspångslaxen cirka 100 mm lång och kallas för stirr.

Resan från romkorn till godkänd lax på kroken är en komplicerad historia. Förutom att fisken ska tas väl omhand under sin tid i odlingen måste den dessutom hanteras varsamt vid lastning, transport och utsättning. Även valet av utsättningsplats och tidpunkt på dygnet som smolten spolas i sjön har betydelse för fiskens fortlevnad.

Denna artikel kommer dock att ha fokus på Sävenfors Fiskodling och hur de agerar för att få fram frisk sättfisk av Gullspångslax till V-sjöarna. Sommaren 2011 fanns det 36 000 små gullspångare i odlingstrågen.

ANLÄGGNINGEN i Sävenfors drivs sedan drygt 20 år av ägarna Jan Arvidsson och George Ciric.

Odlingen byggdes dock redan 1968 och har allt sedan starten försetts med friskt vatten via självtryck från närbelägna Älgälven. Fallhöjden är sex meter och ger en rejäl genomströmning på 21 kubikmeter i minuten i odlingskaren. Det något humusfärgade vattnet återanvänds inte utan rinner vidare nedströms till närmsta sjö. Tillgång till ett syrerikt och kallt vatten är ett måste för att laxartad fisk ska trivas, detta gäller likväl i naturen som i odling. En fiskodling ska så långt det bara går efterlikna de för fisken naturliga förutsättningarna. Tillgång till bra vattenkvalitet är därför ett måste. Dessutom behövs sanitärt sett bra lokaler och rymliga odlingstråg där fisken ostört kan växa till sig. Fisken

matas med ett laboratorietestat foder bestående av de bästa råvarorna från naturen.

TROTS HÅRT ARBETE med att få fram sättfisk av god kvalitet har Sävenfors Fiskodling haft motgångar, men så fort problemen uppmärksammats har resoluta åtgärder satts in för att komma till rätta med dessa. En av de mest lyckade åtgärderna som gjorts i närtid är att installera strömkoncentratorer i karen. Vips så ökade välfärden hos fisken genom bättre fenkvalitet, lägre fetthalt, mindre aggression och stress. I dagsläget kan därför Sävenfors Fiskodling med rätta påstå att de levererar vältränad smolt av allra bästa sort.

I Fortums regi fångas det varje

höst avelsfisk av Gullspångslax i Klarälven, Forshaga. Lekfisk som sedan kramas på rom och mjölke. Efter att rommen befruktats läggs kornen i kläckbackar och transporteras vidare till karantän i speciella lokaler i Yngen. Personal från Statens Veterinärmedicinska Anstalt håller koll på att avelsfisk och romkorn i detta läge är fri från sjukdomar. I slutet av mars köper Sävenfors Fiskodling ögonpunktad laxrom av Fortum.

EFTER 510 dygnsgrader kläcks rommen, vilket brukar ske i slutet av april. Ett gulsäcksyngel som de första veckorna livnär sig på näringen i gulsäcken. När den är slut är det dags att börja mata de då cirka 17 mm långa små livven med startfoder, ett pulver som har sin bas från larver. Ynglen härbärgeras under två månader inomhus i grunda, 4 kvadratmeter stora tråg, cirka 15 000 i varje balja. Därefter flyttas de utomhus till avsevärt större odlingskar med ett bottendjup på 120 cm.

FÖRUTOM ATT FRISKT vatten tillförs via ett rör finns i karet även en strömbildare. Fördelen med en strömbildare är att den ger en jämnare spridning av föda, vilket leder till minskade territoriella beteenden bland fisken. Det har påvisats genom fältstudier att odlad fisk som utsatts för en högre vattenhastighet har en bättre överlevnad än fisk som vuxit upp i låga vattenflöden. Ett vältränat smolt är således bättre anpassat för ett liv i det vilda.

Så sent som i somras gav Länsstyrelsen i Västra Götaland ut en 20-sidig rapport med rubriken "enkla metoder kan öka välfärden hos lax i odlingsmiljö" där intressanta rön presenterades. Efter ett år i odling kallas lillfisken för stirr och är då ungefär 100 millimeter lång. Vartefter fisken växer placeras den i större kar, nu med två

Friskt vatten i mängd kommer via självtryck från en närbelägen älv. För att öka välfärden hos fisken har strömkoncentratorer installerats, vilket gett bättre fenkvalitet, lägre fetthalt, mindre aggression och stress. Sävenfors Fiskodling kan med rätta påstå att de levererar vältränad smolt av allra bästa sort.

strömbildare. Vid utfodring används ibland automat, men till övervägande del handmatas fisken flera gånger per dag. Tillväxt, vattentemp med mera antecknas kontinuerligt.

EFTER I RUNDA SLÄNGAR två år i odling smoltas fisken. Vid smoltifiering ändrar fisken färg samt får ett påtagligt vandringsbeteende. Den i genomsnitt 100 gram lätta fisken vill komma ut i det fria. Det är mycket viktigt att fisken inte passerar smoltning innan utsättning, då det innebär betydligt högre dödlighet. Det tar ju trots allt två år att få fram ett smolt och att fördröja utsättningen är då rent slöseri. Här finns åtskilligt mer att önska då

upphandlingen från myndighets-håll vid flera tillfällen varit sent ute med fördröjda utsättningar som följd.

På smolt som sätts ut i Vänerska enligt lag fettfenan klipplas bort, senast cirka en månad innan utsättning. En hantering som sköts av personal på odlingen. Innan fettfenan kapas sövs fisken. Hanteringen av fisk som märks med bricka alternativt floytag sköts av experter från Älvkarleby. Det innebär alltid en viss risk med att söva, klippa och märka fisk. Ju färre ingrepp som görs, desto friskare fisk.

En märkt fisk kostar från romkorn till utsättning styva 50 kronor, medan en "vanlig" ligger på något över 20 kronor styck.

Märkningsprojektet har under årens lopp inte varit överdrivet lyckade, speciellt inte till Vänern.

FÖR ATT KUNNA utvärdera utsättningarna måste märkesrapporteringen bli avsevärt bättre. Där måste alla grupper av fiskare ta sitt ansvar.

För att öka intresset bland Vänerfiskarna att rapportera "märkt" fisk till Sötvattenlaboratoriet utlovas därför utsättning av tre nya smolt per registrerad fisk. Konstateras kan att Sävenfors Fiskodling genom sin hantering av den värdefulla sättfisken har gjort sin del för att ge fisken en bra start för vidare färd ut till det vilda. 🐟

DOGGER

Butiken med nöjda kunder

**SUPERPRIS
PÅ MÄRKESBETEN**

EXAGE 4000 RB
Shimanos slitvarg i gäddstorlek

589:-
(999:-)

SUFIX 832
Världens mest avancerade lina!

249:-
(299:-)

SOFT 4PLAY

Superjiggen från SavageGear från

69:-

CALYBER GIANT PIKE

Den ultimata gäddfiskeväskan från D.A.M

1 195:- (1 499:-)

FRAKTFRETT >3000 KR ANNARS 49 KR

WWW.DOGGER.SE